

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД №Р-109-245/09.07.2026г.
НА РЕКТОРА НА МУ-ВАРНА

РЕЦЕНЗИЯ

**от професор д-р Цветелина Валентинова Митева, д. м.
Ръководител катедра „Обща медицина, съдебна медицина и
деонтология”
Факултет „Обществено здраве”
на Медицински Университет – Плевен**

по процедура за придобиване на ОНС „доктор“ по докторска програма
„Обща медицина”, професионално направление 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.1. Медицина

Автор: д-р Ева Христова Иванова

Тема: Хомеопатия в Общата медицинска практика

Научен ръководител: професор д-р Валентина Маджова, д.м., Медицински
Университет “Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е предназначен за обсъждане от научно жури, определено със заповед №Р-109-245/09.07.2026г. на Ректора на МУ-Варна. Получих всички необходими документи по процедурата.

Д-р Ева Христова Иванова е завършила Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов” гр. Варна като магистър по медицина през 1997 г., след което има завършени още две магистратури: през 2009 г. завършва магистратура по Публична администрация, Управление на европейски публични проекти, към Варненски свободен университет "Черноризец Храбър" – Варна, а през 2004 г. завършва магистърска програма Хомеопатична терапия, към Национална спортна академия "В. Левски", София.

Специализира „Обща медицина” към Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов” гр. Варна и Хомеопатична терапия в МУ - Варна и ЦОРХ (2001-2003 г.). През 2007 г. придобива специалност по Обща медицина в системата на здравеопазването. В периода: 2009 – 2016 г. работи като асистент по Хигиена и медицинска екология към Факултета по Фармация, Катедра по предклинични и клинични науки на МУ-Варна, а от 2016 г. до момента е асистент в катедрата по Обща медицина към Факултет „Медицина”. Работи и като лекар-хомеопат в различни медицински центрове от 1999 г. до момента.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 231 страници вкл. библиография и 3 приложения, онагледен е с 30 таблици и 8 фигури. Структуриран е правилно като съдържа всички общоприети раздели и части.

Целта на дисертационния труд е да се проучат, анализират и оценят нагласите на общопрактикуващи лекари (ОПЛ), студенти по медицина, стажант-лекари и пациенти относно прилагането на хомеопатията като лечебен и профилактичен метод в Общата медицинска практика. Във връзка с тази цел са формирани в логическа последователност пет задачи:

1. Да се проучат интереса и отношението на ОПЛ, студенти по медицина, стажант-лекари и пациенти към хомеопатията като един от комплементарните методи за лечение
2. Да се проучи обхвата на прилагане на хомеопатия от ОПЛ
3. Да се установят причините за използване или отхвърляне на хомеопатията от ОПЛ, студенти по медицина, стажант-лекари и пациенти.
4. Да се проучи степента на знания и желанието за обучение по хомеопатия сред ОПЛ, студенти по медицина и стажант-лекари.
5. Да се проучи и оцени степента на доверие във връзката лекар-пациент по отношение използването на хомеопатията

3. Актуалност на тематиката

Съвременните разбирания за Общата медицина поставят в центъра на здравната система комплексните нужди на хората и общностите. Поощрява се холистичното мислене за здравето, отчитащо не само конкретния медицински проблем, а и неговите социални и психологични последствия върху пациента, както и добрата комуникация с него. Това цялостно

решаване на проблемите на пациента все повече налага търсене на различни методи на лечение и взаимодействие с него. Интересът към комплементарни и алтернативни методи на лечение през последните десетилетия нараства както сред пациентите, така и сред някои лекари. Хомеопатията е сред най-често използваните комплементарни методи в редица европейски държави и по света, като се прилага най-вече в Първичната медицинска помощ, в която се осъществява първият контакт между пациента и здравната система. Хомеопатията често се асоциира с по-дълги и по-задълбочени консултации, пациент-центриран подход и активно включване на пациента в терапевтичния процес, което допринася за повишена удовлетвореност и доверие от страна на пациента. За това от голямо значение са нагласите, знанията и убежденията на общопрактикуващите лекари, бъдещите медицински специалисти и пациентите по отношение използването на хомеопатията в условията на Общата медицинска практика.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава добре представяния проблем. Анализирани са 269 литературни източника, от които само 10 са с данни на български автори. Проучена е голям обем литература в наши и международни литературни източници и нормативни документи, касаещи хомеопатията и приложението ѝ в медицинската практика. Анализът на научната литература очертава хомеопатията като присъстващ, но научно дискуссионен елемент в съвременната Обща медицинска практика. Литературните данни свидетелстват за широко разпространение на хомеопатията в редица страни като комплементарен метод, особено в контекста на Първичната медицинска помощ, където тя най-често се прилага при функционални оплаквания, хронични състояния с леко до умерено протичане и в профилактичен аспект. По отношение на нейното приложение са формирани разнообразни нагласи, които варират от позитивно отношение и интерес към използване, до скептицизъм и отхвърляне. Анализът на литературата показва, че тези нагласи често са повлияни от нивото на информираност, личния опит, културния контекст и обществените нагласи към комплементарните методи като цяло, както на лекарите, така и на пациентите. Проученият литературен материал е доста обемен и е представен аналитично и задълбочено, което показва добра информираност и умения за извършване на компетентен анализ на използваната литература.

5. Методика на изследването

Основните методи за събиране на информацията са анкетният и документалният, които са често използвани при подобни проучвания и съответстват на заложената цел. Проведено е срезово анкетно проучване, сред три различни целеви групи: общопрактикуващи лекари, студенти по медицина и стажант-лекари, както и пациенти. За всяка от трите групи е разработена анкета, съобразена със спецификата на ролята им в здравната система и със сходни тематични раздели, което позволява сравнителен анализ между групите по определен блок въпроси. В проучването са включени общо 756 респонденти, от които 54 са общопрактикуващи лекари, 147 – студенти по медицина в четвърти курс и стажант-лекари, и 555 – пациенти на възраст над 18 години.

Анкетите са разпространени и отговорите им са събрани в периода април 2022 – март 2023 година.

Статистическият анализ включва дескриптивна статистика, анализ на надеждността, анализ на валидността, сравнение между трите независими групи (ОПЛ, студенти, пациенти) и анализ на зависимостите.

6. Собствени резултати

Установено е, че при трите изследвани групи сравнително голям относителен дял от участниците заявяват, че през живота си са използвали хомеопатия. Това са 83.3% от ОПЛ, 77.6% от студентите и 95.1% от пациентите. Това показва, че хомеопатията има устойчиво място в здравното поведение на пациентите в България. По отношение на полученият ефект за здравето след използване на хомеопатични медикаменти най-голям дял с подобрене се отчита от пациентите – 83.1%, при ОПЛ е 72.2% а най-малък е дялът при студентите – 42.2%. Нагласите към хомеопатията се различават при трите изследвани групи: пациентите са най-позитивни, ОПЛ заемат прагматична средна позиция, а студентите са най-критични. Различия има и във водещата мотивация на трите групи за използване на този метод за лечение - пациентите са водени от ценностни фактори – холистичност и индивидуален подход, ОПЛ – от прагматични съображения, преди всичко редуциране на антибиотичната употреба и осигуряване на допълнителни терапевтични възможности, а студентите – от принципа на безопасност /търсене на по-малко странични ефекти при лечение/. Обучението се оказва водещ фактор за клиничното прилагане на хомеопатия от ОПЛ. Лекарите с допълнителна квалификация демонстрират по-висока клинична ангажираност и по-голяма готовност за открита

комуникация с пациентите по темата. Информираността значимо повлиява подкрепата за обучение по хомеопатия и при ОПЛ и при студентите.

Установява се и значима комуникационна бариера между пациентите и ОПЛ по въпросите на комплементарните методи за лечение. Близко половината от пациентите не споделят с лекаря си за употребата на алтернативни методи, а водещите причини са базирани на очаквания за незаинтересованост или негативна реакция, а не на реален негативен опит. Преобладаващата част от пациентите не възприемат ОПЛ като естествен партньор при търсенето на хомеопатично лечение, а насочват избора си към специалист с по-специфична квалификация и по-голям клиничен опит в метода.

Обсъждането на резултатите е проведено на много добро академично ниво на базата на сравнение с редица международни данни и са изведени логични причинно-следствено връзки. Докторантката демонстрира много добри умения за интерпретация на данните, анализ и синтез на събраната информация.

Формулираните препоръки са практически и са насочени към подобряване на клиничната практика в Първичната медицинска помощ, медицинското образование на студентите, продължаващото обучение при лекарите и здравната политика на страната.

7. Приносите на научния труд са в теоретичен и в практически аспект.

В теоретичен аспект е събрана аналитична информация за анализ и оценка на нагласите относно прилагането на хомеопатията като лечебен и профилактичен метод в Общата медицинска практика. Направено е първото у нас сравнително проучване, обхващащо общопрактикуващи лекари, пациенти и бъдещото поколение медици, навлизащо в здравната ни система - стажант-лекари и студенти по медицина. За по-пълната характеристика на реалната употреба на хомеопатията в България е направен сравнителен анализ на профила на клиничното ѝ приложение при различните изследвани групи.

Потвърдено е, че мотивите за търсене и прилагане на хомеопатия се различават качествено между пациентите, ОПЛ и студентите по медицина. Установен е обхватът на приложение на хомеопатията от ОПЛ в България и

са идентифицирани основните фактори, влияещи върху нейното клинично приложение.

В приложен аспект е потвърдено значението на обучението по хомеопатия, както при ОПЛ, така и при студентите и са направени практически препоръки относно мястото му в медицинското образование и продължаващото обучение на лекарите.

8. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта.

Публикациите на д-р Ева Христова Иванова представят основните резултати от направените изследвания. Докторантката е представила четири пълнотекстови публикации, публикувани в различни бази данни: сп. „Обща медицина“, Journal of IMAV, сп. „Практическа педиатрия“ и сп. „Детски и инфекциозни болести“.

Докторантката има реализирани две участия в научни конференции, свързани с дисертационния труд.

Авторефератът отговоря на нормативните изисквания, структуриран е коректно и отразява напълно съдържанието, методите, резултатите, изводите и приносите на дисертационния труд.

Като известна ограниченост на проучването може да се отчете факта, че набирането на участници е осъществено чрез доброволно включване, като при групата на пациентите е използван методът „снежна топка“ (snowball sampling), а при останалите групи – разпространение чрез онлайн канали. Този подход предполага участие предимно на лица с предварителен интерес или изразена позиция по темата, което води до известно селектиране на участниците. При групата на ОПЛ това е довело до по-малък общ брой участници, предимно жени и относително висок дял на лекари със сертификат по хомеопатия (55,6%), надвишаващо очакваното за общата популация.

Посочените ограничения произтичат основно от избрания изследователски дизайн и начина на набиране на участниците. Те не обезсилват получените резултати, а изискват тяхната по-внимателна интерпретация. Това по никакъв начин не намалява стойността на дисертационния труд и значението на отчетените резултати, които са много добре обсъдени и анализирани.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Ева Христова Иванова отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна. Той съдържа научни и приложни резултати, които имат своя принос в науката и Общата медицинска практика и показва, че д-р Ева Иванова притежава необходимите теоретични знания и професионални умения в научната специалност „Обща медицина“, както и качества за самостоятелно провеждане на научно изследване в областта.

Предвид тези обстоятелства считам, че представеният дисертационен труд отговаря на всички нормативни изисквания и подкрепям присъждането на научната и образователна степен „Доктор“ на д-р Ева Иванова.

Заличено на основание чл. 5, §1, б. „В“ от Регламент (ЕС) 2016/679
--

3.09. 2026 г.

Рецензент:

Проф. д-р Цветелина Валентинова, д.м